

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9156.111.3.102-111>
УДК 343.9:341.1/.8(477)

Красій М. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (м. Івано-Франківськ, Україна)

e-mail: kmariia@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8752-7371>

ПОНЯТТЯ Й СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ЗОВНІШНЬОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті досліджується поняття й система принципів зовнішньої кримінально-правової політики України в контексті сучасних міжнародно-правових викликів, зокрема транснаціональної злочинності, тероризму, кіберзагроз і збройної агресії проти України. Підкреслюється, що ефективна реалізація міжнародного співробітництва у сфері кримінального права неможлива без наявності чіткої системи принципів, які визначають ідеологічні, правові та практичні засади дій держави на зовнішньополітичному рівні.

З огляду на недостатню теоретичну розробленість поняття «принципи зовнішньої кримінально-правової політики» в українській правовій науці, автор має на меті сформулювати дефініцію цього поняття, класифікувати відповідні принципи й окреслити їхнє місце в загальній системі права. Здійснюється систематизація таких принципів за джерелом походження: принципи, що походять із міжнародного публічного права (зокрема Статуту Організації Об'єднаних Націй, міжнародних конвенцій), принципи міжнародного кримінального права, а також принципи, сформовані на базі національного матеріального й процесуального кримінального законодавства.

Окрема увага приділяється політико-управлінським принципам як інструментам реалізації державної політики в галузі боротьби зі злочинністю. Обґрунтовується, що зовнішня кримінально-правова політика України є складником глобального механізму міжнародного правопорядку та має здійснюватися з урахуванням загальноєвропейських правових стандартів, принципів законності, справедливості, гуманізму й невідворотності відповідальності.

У підсумку автор доходить висновку, що зовнішня кримінально-правова політика України має розвиватися як частина глобального правового простору. Її реформування повинно базуватися на чітко визначених і систематизованих принципах, що відповідають стандартам законності, справедливості, гуманізму та невідворотності покарання. Це, у свою чергу, сприятиме зміцненню міжнародної правової взаємодії, забезпеченню правопорядку й реалізації національних інтересів у глобальному контексті.

Ключові слова: зовнішня кримінально-правова політика, принципи, система, міжнародне співробітництво, міжнародні стандарти, національне законодавство, боротьба зі злочинністю.

Постановка проблеми. Системна протидія транснаціональній злочинності, гармонізація національного кримінального законодавства з міжнародно-правовими стандартами, участь України в міжнародних організаціях – усе це вимагає чіткої доктринальної, нормативної та практичної основи, яка формується, зокрема, на принципах зовнішньої кримінально-правової політики.

З огляду на сучасні виклики – збройну агресію проти України, посилення кіберзагроз, транснаціональний характер корупції й тероризму, постає потреба переосмислення та систематизації основних принципів, які мають визначати зміст, напрями й форми міжнародного кримінально-правового співробітництва України. Це набуває особливого значення в контексті забезпечення національної безпеки, суверенітету держави та її правосуб'єктності у сфері міжнародного кримінального права.

Крім того, недостатня теоретична розробленість категорії «принципи зовнішньої кримінально-правової політики» в українській юридичній науці ускладнюють формування послідовної правозастосовної практики та створюють загрози фрагментарності у сфері міждержавної кримінально-правової взаємодії. Це зумовлює потребу в комплексному дослідженні принципів, що лежать в основі зовнішньої кримінально-правової політики України, з урахуванням сучасних міжнародних стандартів, викликів безпеки та геополітичних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику принципів політики й міжнародного права досліджувалася низкою вітчизняних учених, зокрема С. С. Андрейченко, С. М. Задорожною, О. В. Київцев, І. В. Козичем, М. І. Козюброю, І. С.о. Нуруллаєвим, В. В. Попком, П. М. Рабіновичем, П. Л. Фрісом та іншими. У наукових працях цих авторів висвітлюються загальні підходи до розуміння принципів правової політики, окремі питання міжнародного співробітництва у сфері кримінального права, а також концептуальні засади правової системи України.

Однак безпосереднє дослідження принципів зовнішньої кримінально-правової політики України як окремої категорії нині відсутнє. У науковій літературі не спостерігається усталеної позиції щодо сутності, змісту та класифікації таких принципів. Також немає системної спроби вивчити їх у контексті сучасних міжнародних викликів і зобов'язань України. Це свідчить про наявність суттєвої наукової прогалини, яка потребує подальших досліджень, зокрема в аспекті інтеграції національного кримінального права в міжнародно-правовий простір.

Формулювання цілей. Мета статті – дослідити поняття й систему принципів зовнішньої кримінально-правової політики України з урахуванням сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. У реалізації науково обґрунтованої державної політики важливе місце посідають політико-управлінські принципи. Якщо визначення цілей і завдань стосується стадії вироблення й прийняття рішень у сфері кримінально-правової політики, то принципи, методи, технології пов'язані з практичною фазою всього політичного циклу, у межах якого здійснюються поставлені цілі й відбувається організуючий і регулятивний вплив на економічну, соціальну, правову сферу та інші об'єкти державної політики [1, с. 149]. У контексті зовнішньої кримінально-правової політики ці принципи набувають особливої значущості, оскільки спрямовані на забезпечення міжнародної співпраці в боротьбі зі злочинністю, гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами, дотримання зобов'язань, узятих у рамках міжнародних договорів, а також активну участь держави у формуванні глобального кримінально-правового порядку.

Принцип (від лат. *principium* – начало, основа) – першооснова, те, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорії, науки; центральне поняття, основоположна ідея, що пронизує певну систему знання й субординує його. У межах теоретичного знання принцип означає вимогу розгортання самого знання в систему, де всі теоретичні положення логічно пов'язані між собою і впливають певним чином одне з одного [2, с. 519].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови термін «принцип» трактується як «основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.; особливість покладена в основу створення, або здійснення чого-небудь, спосіб створення, або здійснення чогось» [3, с. 1125].

П. Л. Фріс стверджує, що «категорія «принцип» означає основне, початкове положення будь-якої теорії, вчення, науки, світогляду і т. д.. Політика, для того, щоб виправдати своє призначення, повинна бути принциповою, мати систему керівних

ідей – систему певних принципів. Це важливо і з огляду на аналіз ідеології політики, адже саме в принципах вона знаходить свій прояв, своє фактичне закріплення» [4, с. 211, 215].

Таким чином, узагальнюючи наведені підходи, можна стверджувати, що принципи:

- виконують функцію методологічного стрижня будь-якої теорії та практики;
- є регулятивними орієнтирами у правотворчій і політичній діяльності;
- забезпечують системність і передбачуваність правової політики, зокрема зовнішньої кримінально-правової політики України.

Ці характеристики мають стати основою для подальшого визначення змісту й структури принципів зовнішньої кримінально-правової політики, яка досі залишається теоретично недостатньо осмисленою.

Міжнародна кримінально-правова політика реалізується за допомогою норм права й саме в цих нормах вона безпосередньо відображається, оскільки зазначена політика – це передусім діяльність держав, що повинна відповідати певним принципам права. Принципи національного кримінального права, міжнародного права та міжнародного кримінального права можна розглядати як принципи міжнародної кримінально-правової політики [5, с. 86]. Таким чином, зовнішня кримінально-правова політика України є інтегративною частиною міжнародної політико-правової системи.

Принциповість кримінально-правової політики – така її якість, завдяки якій вона отримує стабільність, стійкість, стрункість, у повному обсязі розкриває свій зміст. Зрозуміти кримінально-правову політику без знання принципів, що її формують, неможливо: принципи в концентрованому вигляді виражають ідеологію політики. Рівною мірою нереальна й реалізація кримінально-правової політики поза й крім системи її принципів: багато в чому вона втілюється в життя саме через принципи, закріплені в праві [4, с. 211].

Україна, реалізуючи зовнішню кримінально-правову політику, зобов'язана суворо дотримуватися принципів міжнародного права. Тому спершу варто їх вивчити й зрозуміти.

Міжнародне кримінальне право, будучи самостійною галуззю сучасного міжнародного публічного права, водночас перебуває в тісному взаємозв'язку з багатьма інститутами й міжнародного права, і внутрішнього державного кримінального та кримінально-процесуального права. Тому під час дослідження закріплених у різних нормативних актах принципів міжнародного кримінального права потрібно враховувати їх комплексний характер. Класифікація принципів міжнародного кримінального права ґрунтується на системному підході, оскільки принципи являють собою найбільш загальні норми, що діють у сфері правового регулювання й поширюються на всіх суб'єктів. Тому для з'ясування спірних у науці питань обсягу й змісту міжнародного кримінального права, а також практики застосування кримінально-правових норм так важливо визначити систему принципів цієї галузі. Основні принципи міжнародного права складаються із системи правових положень і норм, що закріплюють обов'язковий характер найважливіших її правил [6, с. 36–47].

У науці відсутній єдиний підхід до розмежування принципів міжнародного права на групи. Передусім у доктрині міжнародного права принципи поділяються на дві групи: 1) принципи, що стосуються підтримання міжнародного миру й безпеки; 2) принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав. Першу групу зараховують переважно до основних, а другу – до галузевих принципів [7, с. 219].

В основу функціонування транснаціонального кримінального права покладено загальні принципи права, взяті з національних законів правових систем світу, основні принципи міжнародного права та принципи міжнародного кримінального права.

Важливим є питання щодо співвідношення понять «загальні принципи права» й «основні принципи міжнародного права», які в практиці Міжнародного суду ООН отримали назву «правові принципи універсального застосування», «фундаментальні принципи міжнародного права». Різні назви відповідають одному й тому самому правовому явищу [8, с. 169].

У системі правових принципів М. І. Козюбра виокремлює групу принципів міжнародного права, зазначаючи таке: «Відносно автономну систему принципів права становлять принципи міжнародного права, серед яких також виокремлюють загальні принципи міжнародного права (за формулою ст. 38 Статуту Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй – «загальні принципи права, визнані цивілізованими націями»), галузеві принципи та принципи інститутів міжнародного права. Хоча серед цих принципів є чимало таких, що поширюють свою дію на національні правові системи, повністю ототожнювати загальні принципи права з загальновизнаними принципами міжнародного права, як це інколи має місце в літературі, некоректно» [9, с. 152].

О. В. Київець відмічає, що «практика міжнародних відносин свідчить, що до загальних принципів права належать принципи, закріплені саме у національному законодавстві (від конституції до судових рішень). Особливого значення загальні принципи права набувають у випадку становлення та розвитку нової галузі міжнародного права, адже тоді вони виконують свою основну функцію – закривають прогалини у міжнародно-правовому регулюванні. Для прикладу розглянемо міжнародне кримінальне право та міжнародне кримінальне процесуальне право, що має значну кількість прогалин, які необхідно усунути у зв'язку з початком активного функціонування Міжнародного кримінального суду. Особливо це стосується правил процедури та доказів, прийнятних для суду, порядку ведення процесу та, зокрема, принципу змагальності сторін. Загальні принципи права, які використовуються у практиці міжнародних кримінальних судових органів, можуть міститися як у нормах процесуального, так й матеріального права. Зокрема, із матеріального кримінального права діють загальні принципи, які стосуються індивідуальної відповідальності особи, пропорційність покарання» [10, с. 97].

Принципи міжнародного права спрямовані на вирішення завдань міжнародного кримінального права як найбільш загальні положення, закріплені міжнародним законодавством, що визначають структуру міжнародного кримінального права, його метод, виступають у вигляді нормативної основи регулювання міжнародних кримінально-правових відносин і відбивають рівень суспільної правосвідомості в цій сфері. Ними можуть бути як нові принципи (наприклад, принцип поваги до прав і свобод людини), так і принципи, інкорпоровані зі звичаєвого міжнародного права, скажімо, принцип суверенітету. Такі основні принципи міжнародного права, як принцип поваги прав і свобод людини; принцип суверенної рівності держав; принцип незастосування сили чи погрози силою; принцип непорушності кордонів; принцип територіальної цілісності; принцип співробітництва держав; принцип добросовісного виконання зобов'язань являються основоположними для співробітництва держав у боротьбі зі злочинами [8, с. 171].

На думку І. С. Нуруллаєва, «у сфері міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю діє така система принципів: 1) основні принципи міжнародного права, що закріплені в Статуті ООН, Декларації про принципи міжнародного права від 1970 р., Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі від 1975 р. та які у сфері міжнародного кримінального права мають свою специфіку дії; 2) галузеві принципи міжнародного кримінального права, які притаманні виключно сфері спів-

робітництва у боротьбі зі злочинністю і визначають специфічні правила співпраці в міжнародному кримінальному праві (закріплені в міжнародних договорах з питань боротьби зі злочинністю); 3) загальні принципи права, які є спільними для національних систем права і визнані в якості джерела міжнародним правом; 4) загальні принципи права, які притаманні виключно сфері боротьби зі злочинністю (визнані в якості джерела міжнародного права шляхом закріплення в Римському статуті Кримінального суду)» [11, с. 203].

С. С. Андрейченко принципи міжнародного кримінального права поділяє на дві групи – основні та галузеві. Основні принципи міжнародного права містяться в Статуті ООН 1945 р., Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва відповідно до Статуту ООН, прийнятій Генеральною Асамблеєю в 1970 р., Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі 1975 р. Крім того, низка принципів є звичаєвими нормами міжнародного права. До основних принципів міжнародного права належать такі: незастосування сили чи погрози силою; суверенна рівність держав; рівноправність і самовизначення націй і народів; мирне розв'язання міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи держав; мирне співробітництво; сумлінне виконання договірних зобов'язань за міжнародним правом; непорушність кордонів; територіальна цілісність; повага і захист прав людини. До галузевих принципів міжнародного кримінального права належать принципи, сформульовані в статутах міжнародних кримінальних трибуналах *ad hoc*, статутах гібридних кримінальних трибуналів, Статуті Міжнародного кримінального суду [12, с. 5].

Окремі основні принципи, що мають загальний характер і поширюються, зокрема, на відносини притягнення до відповідальності за вчинення міжнародних злочинів, сформульовані в Загальній декларації прав людини 1948 року. До них можна зарахувати такі: 1) рівність людей перед законом; 2) гласність судового розгляду; 3) здійснення правосуддя тільки судом; 4) право на захист [13].

Зазначені групи принципів не тільки формують правову основу міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинами, а й створюють умови для уніфікації правозастосовної практики на глобальному рівні. Водночас міжнародне кримінальне право за своєю природою поєднує публічно-правові інститути національних систем із міжнародними нормами, що підкреслює важливість взаємного узгодження основоположних принципів.

Варто також звернути увагу на те, що сучасна концепція транснаціонального кримінального права базується на інтеграції правових норм, джерелом яких є як міжнародні договори, так і загальні принципи права. Ці принципи забезпечують спадковість і стабільність правової системи в умовах трансформацій, які супроводжують розвиток міжнародного правопорядку.

У міжнародних договорах часто прямо зазначається, що держави-учасниці повинні керуватися принципами свого національного права при виконанні зобов'язань, спрямованих на боротьбу зі злочинністю. Наприклад, відповідно до Конвенції ООН проти корупції, що прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 31 жовтня 2003 р., яка охоплює великий перелік антикорупційних механізмів зазначено: «Кожна Держава-учасниця, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє й здійснює або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості й відповідальності» [14].

З розвитком сучасного міжнародного права його принципи отримують своє закріплення та визнання не тільки на міжнародному й національному рівнях, актуальним для сучасного сьогодення є існування та бурхливий розвиток наднаціонального правового рівня (правова система ЄС). Система загальних принципів права ЄС побудована на основі загальноновизнаних принципів міжнародного права, загальних принципах, притаманних правовим системам держав-членів, права права людини та права ЄС. Зокрема, система загальних принципів права ЄС передбачає особливу категорію – принципи міжнародного права, які закріплюються в первинному праві ЄС, а з прийняттям Лісабонського договору їх роль значно підвищується. Отже, будучи визнаними в установчих договорах ЄС, принципи отримують примат у національно-правових системах держав-членів ЄС. Такі норми покладають додаткову відповідальність на Україну в процесі імплементації норм права ЄС, зокрема за забезпечення й гарантування загальноновизнаних принципів міжнародного права в українській національно-правовій системі [15, с. 207]. Це, у свою чергу, вимагає від України не лише формального закріплення зазначених принципів у національному законодавстві, а й реального їх утілення в правозастосовній практиці. Важливою умовою ефективної імплементації є системне реформування правової системи з урахуванням вимог права ЄС, включаючи забезпечення незалежності судової влади, дотримання принципу верховенства права, захисту прав і свобод людини. Водночас гармонізація українського законодавства з правом ЄС сприяє посиленню міжнародного авторитету держави, її інтеграції в європейський правовий простір і зміцненню демократичних інститутів. З огляду на це, роль загальноновизнаних принципів міжнародного права та їх взаємодія з національним законодавством України набувають особливої ваги в контексті європейської інтеграції.

У частині 3 ст. 2 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» зазначено, що «зовнішня політика ґрунтується на таких принципах: суверенна рівність держав; утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої іноземної держави; повага до територіальної цілісності іноземних держав та непорушності державних кордонів; вирішення міжнародних спорів мирними засобами; повага до прав людини та її основоположних свобод; невтручання у внутрішні справи держав; взаємовигідне співробітництво між державами; сумлінне виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань; пріоритет загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права перед нормами і принципами національного права; застосування Збройних Сил України лише у випадках актів збройної агресії проти України, будь-яких інших збройних зазіхань на її територіальну цілісність і недоторканність державних кордонів, боротьби з міжнародним тероризмом та піратством або в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; застосування міжнародних санкцій, контрзаходів та заходів дипломатичного захисту відповідно до міжнародного права у випадках міжнародних протиправних діянь, які завдають шкоди Україні, її громадянам і юридичним особам; своєчасність та адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам Україні, її громадянам і юридичним особам» [16].

Серед перерахованих принципів лише деякі можуть бути зараховані до принципів зовнішньої кримінально-правової політики, а саме: суверенна рівність держав – як основа співробітництва у сфері кримінального права між рівноправними суб'єктами; повага до прав людини та її основоположних свобод – ключовий стандарт у процесі кримінального переслідування, екстрадиції, надання міжнародної правової

допомоги тощо; сумлінне виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань – включає зобов'язання за конвенціями ООН, Ради Європи, ЄС; пріоритет загально-визнаних норм і принципів міжнародного права перед нормами й принципами національного права – критично важливо при імплементації норм міжнародного кримінального права; взаємовигідне співробітництво між державами – стосується обміну інформацією, правової допомоги, спільної боротьби з транснаціональною злочинністю; невтручання у внутрішні справи держав – обмежує можливості держав у правозастосуванні за межами своєї юрисдикції без належних міжнародно-правових підстав; вирішення міжнародних спорів мирними засобами, у т.ч. при суперечках щодо юрисдикції або притягнення до відповідальності; застосування міжнародних санкцій, контрзаходів і заходів дипломатичного захисту – актуально при реакції на міжнародні злочини, агресію, фінансування тероризму; своєчасність та адекватність заходів захисту національних інтересів – в аспекті національної безпеки й боротьби з міжнародною злочинністю.

Інші принципи, хоч і важливі для зовнішньої політики загалом (наприклад, територіальна цілісність, застосування ЗСУ тощо), однак не є безпосередньо характерними для зовнішньої кримінально-правової політики України, але можуть бути дотичними залежно від ситуації (збройна агресія, злочини проти миру тощо).

Висновки. Отже, правові принципи є загально-визнаними нормами, які мають обов'язковий характер у правовому полі й слугують основою для формування і тлумачення норм міжнародного кримінального права. Наприклад, принцип індивідуальної відповідальності, заборона зворотної дії закону, недопущення безкарності за злочини проти людяності.

Принципи політики (у т.ч. зовнішньої кримінально-правової) – загальні орієнтири або підходи, яких дотримується держава в діяльності та які мають політичний, а не нормативний характер. Наприклад: пріоритет європейських цінностей.

Принципи міжнародного кримінального права є фундаментом правового регулювання боротьби зі злочинами міжнародного характеру, тоді як принципи зовнішньої кримінально-правової політики визначають механізми й напрями реалізації цих правових норм у практичній діяльності держави.

Термін «принципи зовнішньої кримінально-правової політики України» використовується для позначення системи засадничих ідей, норм і цінностей, що визначають зміст, спрямованість і правову форму дій держави у сфері міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю.

До системи принципів зовнішньої кримінально-правової політики України належать такі:

– загальні принципи міжнародного права, а саме: незастосування сили чи погрози силою; суверенна рівність держав; рівноправність і самовизначення націй і народів; мирне розв'язання міжнародних спорів; невтручання у внутрішні справи держав; мирне співробітництво; сумлінне виконання договірних зобов'язань за міжнародним правом; непорушність кордонів; територіальна цілісність; повага й захист прав людини;

– галузеві принципи міжнародного кримінального права, серед яких – індивідуальної кримінальної відповідальності; командної відповідальності (command responsibility); неприпустимості посилення на посадове становище; неприпустимості посилення на наказ вищого керівництва; non bis in idem; презумпції невинуватості; особистої вини; пропорційності покарання; змагальності й рівності прав сторін;

– принципи, що походять із національної правової системи, а саме: суверенна рівність держав; повага до прав людини та її основоположних свобод; сумлінне вико-

нання взятих на себе міжнародних зобов'язань; пріоритет загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права перед нормами та принципами національного права; взаємовигідне співробітництво між державами; невтручання у внутрішні справи держав; вирішення міжнародних спорів мирними засобами; застосування міжнародних санкцій, контрзаходів і заходів дипломатичного захисту; своєчасність та адекватність заходів захисту національних інтересів.

Таким чином, принципи зовнішньої кримінально-правової політики України – це основоположні ідеї, які визначають зміст, напрями й механізми міжнародної співпраці України у сфері кримінального права.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у глибшому аналізі взаємодії між правовими й політичними принципами в контексті зовнішньої кримінально-правової політики України, зокрема в частині гармонізації національного законодавства з нормами міжнародного права. Доцільним також є вивчення механізмів реалізації цих принципів у конкретних міжнародно-правових актах, міждержавних угодах і практиці міжнародного правосуддя.

Використані джерела:

1. Козич І. В. Функції та принципи кримінально-правової політики. *Право та суспільство*. 2019. Т. 10. С. 149–158.
2. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. : В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Фріс П. Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2021. 389 с.
5. Музика А. А., Лащук Є. В. Про міжнародну кримінально-правову політику як новий та перспективний напрям наукових досліджень. *Наука і правоохорона*. 2008. № 2(8). С. 21–33.
6. Попко В. В. Принципи транснаціонального кримінального права у світлі міжнародного права. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип. 136. С. 36–47.
7. Нуруллаєв І. С. Основні та загальні принципи міжнародного публічного права як джерела правового регулювання міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю. *Держава та регіони*. 2019. № 4(66). С. 218–223. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-4-36>.
8. Попко В. В. Транснаціональне кримінальне право: міжнародно-правові засади : дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2020. 559 с.
9. Козюбра М. І. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України* : юридичний журнал. 2017. № 11. С. 142–164.
10. Київець О. В. Джерела міжнародного права: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2012. 460 с.
11. Нуруллаєв І. С.о. Класифікація принципів міжнародно-правового співробітництва у боротьбі зі злочинністю. *Держава та регіони*. 2020. № 2(68). С. 199–204. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.2.33>.
12. Андрейченко С. С. Принципи міжнародного кримінального права. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 32. С. 4–7. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v32/3.pdf> (дата звернення: 06.07.2025).
13. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 20.02.2025).
14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 20.02.2025).
15. Задорожна С. М. Теорія та практика функціонування загальних принципів сучасного міжнародного права : дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2019. 474 с.
16. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.10.2010 № 2411-VI. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 05.05.2025).

References:

1. Kozych, I. V. (2019). Funktsii ta pryntsyipy kryminalno-pravovoi polityky [Functions and principles of criminal law policy]. *Pravo ta suspilstvo*, 10, 149–158 [in Ukrainian].
2. Shynkaruk, V. I. (Ed.). (2002). *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]*. Kyiv: Abris [in Ukrainian].
3. Busel, V. T. (Ed.). (2009). *Velykyi tumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Comprehensive explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kyiv-Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].
4. Fris, P. L. (2021). *Ideolohiia kryminalno-pravovoi polityky: Monohrafiia [Ideology of criminal law policy: Monograph]*. Ivano-Frankivsk: Suprun V. P. [in Ukrainian].
5. Muzyka, A. A., & Lashchuk, Ye. V. (2008). Pro mizhnarodnu kryminalno-pravovu polityku yak novyi ta perspektyvnyi napriam naukovykh doslidzhen [On international criminal law policy as a new and promising area of scientific research]. *Nauka i pravookhorona*, (2)8, 21–33 [in Ukrainian].
6. Popko, V. V. (2018). *Pryntsyipy transnatsionalnoho kryminalnoho prava u svitli mizhnarodnoho prava [Principles of transnational criminal law in the light of international law]*. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, (136), 36–47 [in Ukrainian].
7. Nurullayev, I. S. (2019). *Osnovni ta zahalni pryntsyipy mizhnarodnoho publichnoho prava yak dzherela pravovoho rehuliuвання mizhnarodnoho spivrobitnytstva u borotbi zi zlochynnistiu [Fundamental and general principles of international public law as sources of legal regulation of international cooperation in combating crime]*. *Derzhava ta rehiony*, (4)66, 218–223. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-4-36> [in Ukrainian].
8. Popko, V. V. (2020). *Transnatsionalne kryminalne pravo: mizhnarodno-pravovi zasady [Transnational criminal law: international legal foundations]*. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Koziubra, M. I. (2017). *Pryntsyipy prava: metodolohichni pidkhody do rozuminnia pryrody ta klasyfikatsii v umovakh suchasnykh hlobalizatsiinykh transformatsii [Principles of law: methodological approaches to understanding the nature and classification under modern globalization transformations]*. *Pravo Ukrainy: Yurydychnyi zhurnal*, (11), 142–164 [in Ukrainian].
10. Kyivets, O. V. (2012). *Dzherela mizhnarodnoho prava [Sources of international law]*. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Nurullayev, I. S. (2020). *Klasyfikatsiia pryntsyypiv mizhnarodno-pravovoho spivrobitnytstva u borotbi zi zlochynnistiu [Classification of principles of international legal cooperation in combating crime]*. *Derzhava ta rehiony*, (2)68, 199–204. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.2.33> [in Ukrainian].
12. Andreiichenko, S. S. (2020). *Pryntsyipy mizhnarodnoho kryminalnoho prava [Principles of international criminal law]*. *Scientific Notes of the International Humanitarian University*, (32), pp. 4–7. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v32/3.pdf> (Accessed: July 6, 2025) [in Ukrainian].
13. *Zahalna deklaratsiia prav liudyny, pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10.12.1948 r. [United Nations General Assembly. (1948). Universal Declaration of Human Rights, adopted by Resolution 217 A (III), December 10]*. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (Accessed: February 20, 2025) [in Ukrainian].
14. *Konventsiiia Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii proty koruptsii vid 31.10.2003. [United Nations. (2003). United Nations Convention against Corruption, adopted October 31]*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (Accessed: February 20, 2025) [in Ukrainian].
15. Zadorozhna, S. M. (2019). *Teoriia ta praktyka funktsionuvannya zahalnykh pryntsyypiv suchasnoho mizhnarodnoho prava [Theory and practice of functioning of general principles of modern international law]*. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
16. *Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 01.10.2010 № 2411-VI [On the fundamentals of internal and foreign policy: Law of Ukraine of October 1, 2010 № 2411-VI]*. Updated: March 31, 2023. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (Accessed: May 5, 2025) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 15.07.2025
Стаття рекомендована до друку 18.08.2025
Опублікована 12.11.2025

Krasii M., Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public Management and Administration of the Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

CONCEPT AND SYSTEM OF PRINCIPLES OF FOREIGN CRIMINAL AND LEGAL POLICY OF UKRAINE

The article examines the concept and system of principles of Ukraine's foreign criminal and legal policy in the context of modern international legal challenges, in particular transnational crime, terrorism, cyber threats and armed aggression against Ukraine. It is emphasized that the effective implementation of international cooperation in the field of criminal law is impossible without a clear system of principles that determine the ideological, legal and practical foundations of the state's actions at the foreign policy level. Given the insufficient theoretical development of the concept of «principles of foreign criminal and legal policy» in Ukrainian legal science, the author sets the goal of formulating a definition of this concept, classifying the relevant principles and outlining their place in the general system of law. The following principles are systematized by source of origin: principles originating from international public law (in particular, the Charter of the United Nations, international conventions), principles of international criminal law, as well as principles formed on the basis of national substantive and procedural criminal legislation.

Special attention is paid to political and managerial principles as instruments for implementing state policy in the field of combating crime. It is substantiated that the foreign criminal legal policy of Ukraine is an integral part of the global mechanism of international law and should be implemented taking into account generally recognized legal standards, principles of legality, justice, humanism and inevitability of responsibility.

As a result, the author concludes that the foreign criminal legal policy of Ukraine should develop as part of the global legal space. Its reform should be based on clearly defined and systematized principles that meet the standards of legality, justice, humanism and inevitability of punishment. This, in turn, will contribute to strengthening international legal cooperation, ensuring law and order and realizing national interests in a global context.

Keywords: foreign criminal law policy, principles, system, international cooperation, international standards, national legislation, fight against crime.